

ĐỔI MỚI CÔNG NGHỆ, LOẠI TRỪ CÁC CHẤT PHÁ HUỖ TẦNG ÔZÔN - GÓP PHẦN THỰC HIỆN CÔNG NGHIỆP HOÁ, HIỆN ĐẠI HOÁ ĐẤT NƯỚC

GSTS. Nguyễn Đức Ngữ
Tổng cục trưởng Tổng cục KTTV
Chủ nhiệm CTQG về bảo vệ tầng ôzôn

Tầng ôzôn bình lưu khí quyển hấp thụ các tia bức xạ cực tím có hại phát ra từ mặt trời và do đó đóng vai trò như một tấm lá chắn ngăn cản các tia này đến bề mặt trái đất. Tầng ôzôn đang bị suy giảm do hoạt động của con người nhất là trong khoảng vài chục năm gần đây. Chất clo(Cl) dùng trong các lĩnh vực sol khí, điều hoà không khí, công nghiệp lạnh, công nghiệp xốp, dung môi tẩy rửa; chất brom (Br) dùng trong chữa cháy và nông nghiệp bị thải vào khí quyển trong quá trình sử dụng, bảo dưỡng, thải loại thiết bị cũ đã và đang huỷ hoại tầng ôzôn.

Tia cực tím tới mặt đất tăng lên đã làm tăng số trường hợp mắc bệnh ung thư da, đục nhân mắt, làm suy giảm khả năng miễn dịch, suy giảm hệ sinh thái biển, ảnh hưởng đến năng suất cây trồng, suy giảm độ bền của vật liệu xây dựng... Nhờ có mạng lưới trạm quan trắc ôzôn toàn cầu và hệ thống vệ tinh của Tổ chức Khí tượng thế giới, các nhà khoa học đã phát hiện ra sự suy giảm tầng ôzôn và lỗ thủng ôzôn tầng bình lưu ở Nam Cực cũng như sự thay đổi của hàm lượng các chất clo và brom trong khí quyển trong khoảng 2 thập kỷ qua; từ đó đã kêu gọi chính phủ các nước có những biện pháp hữu hiệu để cứu lấy tầng ôzôn. Việc thi hành Nghị định thư Montreal đến nay đã có những hiệu quả rõ rệt. Các kết quả quan trắc của mạng lưới trạm cho thấy chất brom tăng lên với tỷ lệ thấp hơn và hàm lượng clo từ các chất phá huỷ tầng ôzôn (ODS) đã giảm đi trong tầng đối lưu. Đánh giá về ôzôn năm 1998 cho thấy:

1. Hàm lượng tổng cộng của các hợp chất phá huỷ tầng ôzôn trong tầng đối lưu đạt tới cực đại vào năm 1994 và hiện đang giảm chậm. Tuy nhiên, hàm lượng tổng cộng của brom vẫn tiếp tục tăng.
2. Sự xuất hiện lỗ thủng ôzôn ở Nam Cực trong thời kỳ mùa xuân vẫn tiếp tục xảy ra và không giảm bớt với tỷ lệ mất đi trên 50% vào các tháng 9 và 10.
3. Ở vùng cực đới bán cầu bắc, 6 trong 9 mùa đông xuân gần đây, ôzôn bị suy giảm trong một số tháng từ 25 đến 30% so với mức trung bình những năm 1960.
4. Riêng ở các vùng vĩ độ trung bình của 2 bán cầu, ôzôn bị suy giảm chậm hơn so với đánh giá khoa học năm 1994.

Người ta dự báo rằng hàm lượng trong tầng bình lưu khí quyển của các chất phá huỷ tầng ôzôn (ODS) sẽ đạt cực đại vào năm 2000. Tuy nhiên, do khí quyển biến động và sự dao động của ôzôn tự nhiên, việc hồi phục lại tầng ôzôn bình lưu không thể bắt đầu sớm hơn 20 năm nữa, trong điều kiện Nghị định thư Montreal được thi hành đầy đủ.

(xem tiếp trang 5)

Ngoài ra, để phấn đấu thực hiện những mục tiêu mà Chính phủ đã giao cho và bảo đảm phát huy những kết quả đã đạt được, CTQG cần tăng cường hơn nữa công tác tuyên truyền nâng cao nhận thức của các nhà quản lý, xây dựng chính sách cũng như các tầng lớp nhân dân và các nhà sản xuất kinh doanh về vấn đề bảo vệ tầng ôzôn cũng như các vấn đề môi trường liên quan khác./.

(tiếp theo trang 1)

Nước ta là thành viên của Nghị định thư Montreal từ năm 1994. Chính phủ Việt Nam đã phê duyệt **Chương trình quốc gia của Việt Nam nhằm loại trừ dần các chất làm suy giảm tầng ôzôn** (gọi tắt là **Chương trình quốc gia về bảo vệ tầng ôzôn**). Nhiệm vụ quan trọng nhất của Chương trình này là từng bước loại trừ các chất phá huỷ tầng ôzôn bị kiểm soát bởi Nghị định thư Montreal đang được sử dụng trong các lĩnh vực sản xuất và đời sống, tiến tới thực hiện các công nghệ không có ODS, phù hợp với các chủ trương chính sách phát triển kinh tế - xã hội và bảo vệ môi trường của Đảng và Nhà nước ta.

Trong thời gian qua, nhiệm vụ trên đây được thực hiện thông qua việc xây dựng và triển khai các dự án đổi mới công nghệ với sự trợ giúp của Quỹ Đa phương về ôzôn và của các cơ quan thực hiện Nghị định thư (UNEP, UNDP, UNIDO, WB) cũng như của một số nước. Đến nay đã có 17 dự án với tổng số kinh phí 2 triệu 800 nghìn USD đã và đang được thực hiện trong các lĩnh vực làm lạnh, công nghiệp và thương mại, sản xuất mỹ phẩm, điều hoà không khí, nông nghiệp và một số dự án hỗ trợ về tăng cường tổ chức, quản lý, đào tạo v.v..

Các dự án nói trên sau khi hoàn thành cho phép loại trừ được khoảng 230 tấn ODP (tiềm năng phá huỷ tầng ôzôn) trong tổng số khoảng 500 tấn mỗi năm đang sử dụng ở nước ta, đồng thời góp phần đổi mới thiết bị, công nghệ và nâng cao hiệu quả sản xuất.

Theo quy định của Nghị định thư Montreal, các nước thuộc điều 5 của Nghị định thư Montreal trong đó có nước ta bắt đầu phải cắt giảm các chất CFC (chlorofluorocarbon) qui định trong phụ lục A của Nghị định thư Montreal để giữ ở mức trung bình thời kỳ 1995 - 1997. Việc sử dụng các công cụ kinh tế có tác dụng đầy nhanh quá trình thực hiện các dự án do Quỹ Đa phương phê duyệt và tài trợ. Mặt khác, các công cụ pháp lý và hành chính được đề ra trong Chương trình quốc gia cũng cần được thiết lập để bảo đảm cho việc thực thi có hiệu quả các chủ trương chính sách của Nhà nước và kế hoạch loại trừ các chất ODS ở Việt Nam, thực hiện nghĩa vụ thành viên của Nghị định thư Montreal, góp phần thực hiện thắng lợi các mục tiêu kinh tế - xã hội trong thời kỳ công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước./.